

Vznik a zánik (a „událost“) / Událostné dění – vznik a zánik

Platón nechá svého Timaia vyslovit podvojnou otázku: „co jest to, co stále jest, ale vzniku nemá, a co jest to, co stále vzniká, ale nikdy není jsoucí?“ Ze souvislosti je patrné, že „jsoucí“ tu znamená jsoucí „stále v témž stavu“; to, co vzniká a zaniká, „nemá pravé jsoucnosti“, protože – což už musíme vložit – mezi vznikem a zánikem čehokoli není možná žádná prodleva, žádná, ani ta nejmenší „trvalost“. Z dnešního pohledu jsou obě možnosti pouhým (a to mylným) výmyslem: především obojí zcela odporuje naší zkušenosti. Vznikání i zanikání sice můžeme pozorovat každý den, ba každou chvíli, ale zároveň také pozorujeme, že kdykoli něco vzniká, je to vždy v nějaké souvislosti s tím, co tu zbylo jako relikt z dřívějšíka; a že kdykoli něco zaniká, vždycky při tom zániku a už během něho také něco – zajiště „jiného“ – zůstává. A krom toho mezi tím, když něco vznikne a než to zase zanikne, pozorujeme také, že to vzniklé jakoby trvá až do té chvíle, kdy opravdu zanikne. Ovšem zatímco pro Timaia zřejmě otázka ‚celku‘ jako toho, ‚co‘ vzniká, nějaký čas trvá a pak končí, zaniká, vlastně vůbec nemohla být položena a míněna, natož vzata vážně, pro nás naproti tomu proměna, při níž počátek, průběh a konec náleží neodlučně k sobě (neboť jde o počátek, průběh a konec „téhož“ jsoucího, takže proto mluvíme o „události“, nikoli pouze o proměnlivosti a změně) dostávají slova jako „vznik“ nebo „zánik“ nový, totiž „událostný“ smysl. Dnes už nepotřebujeme předpokládat (hypostazovat) v události něco neproměnného, co zůstává po celou dobu událostného dění beze změny; my už si jsme zcela jisti, že nic takového by se nikdy součástí ani složkou události nemohlo stát. To, že můžeme poukázat na nějaké nižší složky, které se událostného dění aktivně účastní, takže to vypadá, jako by byly „jsoucí“ už před jejím vznikem, a jako by byly nadále „jsoucí“ i po jejím konci, zániku, vůbec neznamená, že by to byly součásti neměnné. Právě naopak, jejich proměnlivost jim onu skutečnou účast na událostném dění vůbec umožňuje – vždyť ony se stávají součástí událostného dění tím, že na něm nejen aktivně participují, ale dokonce že spolupracují na jeho ustavování a znovuustavování, udržování v jednotě, v integritě.

(Písek, 150223-1.)